

Taustapaperi medialle 31.5.2024

Johtavatko toimialojen vähähiilisyystiekartat harhaan?

Kesäkuussa 2024 julkaistaan päivitetyt versiot toimialakohtaisista vähähiilisyystiekartoista. Tässä taustapaperissa nostetaan esiin edellisten, vuonna 2020 julkaistujen vähähiilisyystiekarttojen merkittävimpiä puutteita, joiden korjaaminen päivitetyissä tiekartoissa olisi välttämätöntä tiekarttaproessin uskottavuuden varmistamiseksi.

Tiekarttojen merkitys ilmastopoliitikassa

Vähähiilisyystiekartat ovat yritysten itse määrittelemiä. Niihin ei kohdistu mitään yhteiskunnallista ohjausta, joka pakottaisi yrityksiä tekemään enemmän ilmastotoimia kuin ne itse haluavat. Vähähiilisyystiekartat eivät ole sitovia, eikä toimialoihin tai yksittäisiin yrityksiin kohdistu minkäänlaisia sanktioita, jos tiekarttoja ei noudateta.

On myönteistä, että eri toimialat julkisesti esittävät visioita kehityksestä, jossa nettopäästöt vähenevät merkittävästi. Ilmeisenä riskinä voidaan kuitenkin pitää sitä, että tiekarttojen merkitystä ylikorostetaan elinkeinoelämän edunvalvonnassa – esimerkiksi luomalla mielikuvaa siitä, että skenaarioissa kuvatut muutokset ikään kuin itsestään toteutuvat.

Ensimmäisen sukupolven tiekarttoja (2020) käytettiin hyvin laajasti perustelemaan sitä, ettei sitovaa yhteiskunnallista ohjausta ole tarpeen lisätä. Petteri Orpon [hallitusohjelman](#) vähähiilisyystiekarttoja koskevassa kirjauksessa heijastuu vahvasti samanlainen, yhteiskunnallisen ohjauksen tarvetta vähättelevä ajattelu.

Ensimmäisen sukupolven tiekartat olivat myös vahvasti ehdollisia. Elinkeinoelämän esittämät vähähiilisyyskkenaariot perustuivat merkittävään yhteiskunnalliseen tukeen esimerkiksi investointitukien ja verohelpotusten muodossa. Vähähiilisyystiekarttoja onkin syytä lukea ennen kaikkea elinkeinoelämän edunvalvonnan välineinä.

Lisätiedot:

Bernt Nordman

ilmasto-ohjelman johtaja

WWF Suomi

p. 050 525 0348

bernt.nordman@wwf.fi

Biomassojen riittävyys ja käytöstä aiheutuvat nettopäästövaikutukset

Vuoden 2020 tiekarttaproessia koordinoi TEM, joka kirjoitti myös tiekartoista [yhteenvedon](#). Yhteenvedossa tarkasteltiin sektorien yhteenlaskettua investointitarvetta, päästövähennyspotentiaalia ja sähkön kulutusta. Sen sijaan tiekarttojen esittämiä raaka-ainetarpeita ei laskettu yhteen. Tämä siitä huolimatta, että kaikkein suurimpien päästösektorien (energia-, metsä-, kemia- ja teknologiateollisuuden) tiekartat nojasivat kasvavaan biomassan käyttöön. Yhteenlaskettu puubiomassan tarve oli [huomattavasti suurempi](#) (jopa 140 Mm³) kuin

Taustapaperi medialle 31.5.2024

teoreettisesti suurin mahdollinen kotimaisen puun saatavuus ja miltei tuplat nykyiseen hakkuutasoon verrattuna (Biomassaa voidaan myös tuoda. Globaalista näkökulmasta tilanne on kuitenkin mahdoton, jos metsäinen maa kuten Suomi pääsee päästötavoitteisiin vain tuontibiomassan avulla).

Huolimatta merkittävästä, yli 20 miljardin, investoinneista vähähiiliseen energiantuotantoon, teollisuuteen ja logistiikkaan Suomen raportoimat nettoilmastopäästöt eivät ole laskeneet lainkaan vuoden 1990-tasosta. Pääasiallinen syy ilmastotoimien epäonnistumiseen on teollisuuden ja energiasektorin lisääntynyt puun käyttö, joka on johtanut maankäyttösektorin hiilensidonnan romahdukseen. Teollisuusalojen olisikin vähähiilitiekarttojen päivityksessä esitettävä keinoja, joilla fossiilisten käyttöä vähennetään siten, että maankäyttösektorin hiilinielut samaan aikaan vahvistuvat. Mikäli tiekarttojen päivityksessä nojataan vahvasti puun tuontiin, tulisi ilmaston ja monimuotoisuuden kannalta kestävästi tuotetun puun saatavuudesta esittää uskottava arvio.

Lisätiedot:

Tere Vadén

tutkija

BIOS-tutkimusyksikkö

tere.vaden@bios.fi

Arvoketjun päästöt

Vuonna 2020 [julkaistuissa vähähiilisyystiekartoissa](#) korostuivat toimialojen suorat, omassa toiminnassa syntyvät (ns. scope 1) päästöt sekä hankitun energian tuotannossa syntyvät (ns. scope 2) päästöt. Sen sijaan muiden hankintojen (ns. scope 3) päästöt jätettiin usein hyvin vähälle huomiolle. Toimialasta riippuen nämä päästöt voivat olla hyvin merkittävät, esimerkiksi kaupan alalla yli 90 prosenttia.

Käytännössä tällainen rajausta jättää vaikuttavia ilmastotoimia piiloon. Esimerkiksi [ravintola-alan kohdalla esitetyt toimet](#) kohdistuivat lähinnä ravintoloiden oman toiminnan energiatehokkuuden parantamiseen, vaikka merkittävimmin alan päästöjä voitaisiin vähentää pienentämällä suuripäästöisten raaka-aineiden osuutta myynnistä.

Hankintoihin liittyvien päästöjen puutteellinen käsittely tulee [toimeksiannon perusteella](#) koskemaan todennäköisesti myös päivitettyjä tiekarttoja. Scope 3 -päästöjen tarkastelu mainitaan ohjeistuksessa vain mahdollisena lisätietona.

Lisätiedot:

Lasse Leipola

ilmastoasiantuntija

Finnwatch ry

044 491 9401

lasse.leipola@finnwatch.org